

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІНСТИТУТ ЖУРНАЛІСТИКИ

ШЕРЕМЕТ ЛЮБОВ МИКОЛАЇВНА

УДК 655,4(47.74)(09)002-703-0(47.74)(09)

**УКРАЇНСЬКА ПРЕСА ГАЛИЧИНИ
І СТАНОВЛЕННЯ ШКІЛЬНОГО КНИГОВИДАННЯ
(кінець ХІХ — поч. ХХ ст.)**

Спеціальність 10.01.08 — журналістика

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

КИЇВ — 1997

040

ЛННБ України ім.В.Стефаника

00420241 (D)

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі видавничої справи і редагування Української академії друкарства

Науковий керівник - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри видавничої справи і редагування Української академії друкарства **Зелінська Надія Віталіївна**

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри видавничої справи та редагування Національного технічного університету України ("НТУ") **Іванченко Роман Григорович;**

кандидат філологічних наук, доцент, головний редактор видавництва "Либідь" при Київському Університеті імені Тараса Шевченка **Тимошик Микола Степанович**

Провідна установа - Львівський державний університет імені І.Франка, кафедра мови засобів інформації.

Захист відбудеться 26 січня 1998 року об 11 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д. 01.01.08 при Київському університеті імені Тараса Шевченка за адресою: 252119, м.Київ, вул. Мельникова, 36/1, Інститут журналістики.

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Київського університету імені Тараса Шевченка (м.Київ, вул. Володимирська, 60).

Автореферат розісланий "26" грудня 1997 року.

Вчений секретар спеціалізованої вченої ради кандидат філологічних наук, професор

В.П.ОЛІЙНИК

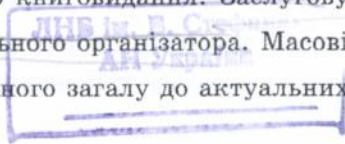
копіювати і тр. Гел

Арх. 40.430

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Домінантою української історії XIX ст. став процес національного відродження. Неодмінною умовою національного відродження було поширення в середовищі поневоленого українського народу літературної мови, уявлень про українську національну та культурну традицію через розвиток національної системи освіти. Процес формування української системи шкільництва був пов'язаний з численними труднощами. Одна з головних — цілковита відсутність українських підручників національних за мовою і за духом. Проблема ускладнювалася ще й гострою нестачею висококваліфікованих педагогів-методистів, які за порівняно короткий час могли би справитися із написанням підручників і посібників та забезпечити національну школу всім комплексом необхідних шкільних книг.

Таким чином наприкінці XIX — на поч. XX ст. проблеми шкільного книговидання опинилися у центрі уваги української громади, а відтак — галицької преси. Українська преса Галичини зробила дуже багато, щоб заохотити до вирішення даної проблеми кращі наукові і *норму товариств*", створеному у вирішенні найширші кола фахівців (1908) і "Взаємній допоміжності учителів і учительок галицьких і буковинських" (1904). Кожне товариство мало свій періодичний орган, сторінки якого були інформаційною ареною для розроблення концептуальних засад національного шкільного книговидання. Протягом цього часу виходили також інші періодичні видання з педагогіки, на шпальти використані і в наш час. Зокрема, на шпальтах галицьких масових газет було сформульовано основні принципи національної освіти та відповідну їм концепцію шкільного книговидання. Заслуговує на спеціальну увагу роль преси як суспільного організатора. Масові видання привертати увагу широкого суспільного загалу до актуальних проблем

українського шкільництва, шкільного книговидання, виставляючи їх на загальносуспільне обговорення, популяризуючи дану тематику, утверджуючи в суспільного загалу розуміння її суспільного значення, забезпечуючи реальний демократизм в їх обговоренні. Такий підхід дозволяв вивчати запити широких народних мас, а також залучати до обговорення і вирішення проблем шкільництва та шкільного книговидання найширше коло фахівців з різних царин науки, літератури, мистецтва, культури, об'єднавши їх у редакціях фахових періодичних видань з педагогіки. Фахові видання залучали спеціалістів, даючи можливість обговорити зазначені проблеми на вищому науковому та професійному рівні. При цьому забезпечувалася реальна гласність і наукова конкретність при вирішенні проблем шкільного книговидання та реалізації концептуальних засад у видавничій практиці Галичини кінця XIX — поч. XX ст., що забезпечувало високі досягнення. Такий комплексний підхід згодом не відтворювався у видавничій практиці, однак, на наш погляд, саме такий метод був би корисним сьогодні, коли в Україні шукають концепції видання навчальних видань для середніх шкіл. Власне цим і зумовлений вибір теми дисертаційного дослідження.

Об'єктом даного дисертаційного

3 дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Київського університету імені Тараса Шевченка (м.Київ, вул. Володимирська, 60).

Автореферат розісланий "26" грудня 1997 року.

також букварі, читанки та деякі підручники з окремих дисциплін, укладені національно налаштованими педагогами та видавцями.

В основу дисертаційного дослідження покладено архівні матеріали, рукописи, розробки теоретиків і основоположників галицького шкільництва, таких як В.Барвінський, І.Верхратський, Г.Врецьона,

М.Возняк, М.Грушевський, В.Гнатюк, Б.Заклинський, Й.Застирець, А.Крушельницький, Ю.Левицький, М.Лозинський, І.Лисяк-Рудницький, Ю.Лучаківський, К.Малицька, І.Матієв, І.Огієнко, М.Пачовський, І.Пулюй, Ю.Романчук, І.Франко, В.Щурат, Ю.Ющишин, А.Яновський. У роботі використано також наукові розробки сьогоднішніх вчених, зокрема, О.Антоник, Н.Антонюк, В.Качкана, О.Мукомели, В.Передирій, М.Романюка, Б.Ступарика, Н.Черниш та ін. і фахові теоретичні розробки. Проаналізовані джерела становлять самодостатню цінність не тільки за своїми кількісними показниками, а також за шириною та глибиною тематики.

Предметом дослідження є процес формування концепції шкільного книговидання у висвітленні галицькими україномовними масовими та фаховими з педагогіки періодичними виданнями кінця ХІХ — поч. ХХ ст. та практична реалізація концептуальних засад у виданні навчальної літератури для початкових і середніх шкіл.

Історичний проміжок охоплює період від 1881 р. до 1914 р. Формуванням засад українського книговидання займалися національно налаштовані діячі науки, культури та педагогіки, які були об'єднані в таких педагогічних товариствах: *“Руському (Українському) педагогічному товаристві”*, створеному у 1881 р., *“Учительській громаді”* (1908) і *“Взаємній допомозі учителів і учительок галицьких і буковинських”* (1904). Кожне товариство мало свій періодичний орган, сторінки якого були інформаційною ареною для розроблення концептуальних засад національного шкільного книговидання. Протягом цього часу виходили також інші періодичні видання з педагогіки, на шпальтах яких розроблялися проблеми шкільного книговидання, які успішно реалізувались у видавничій практиці Галичини поч. ХХ ст. З початком першої світової війни видавничо-педагогічна діяльність краю припинилася.

Зв'язок роботи з науковими темами кафедри. Тема дисертації тісно пов'язана з пріоритетними напрямками, за якими проводяться наукові дослідження викладачів кафедри видавничої справи та редагування Української академії друкарства. Це, насамперед, вивчення історії видавничої справи, історії преси, запозичення видавничого досвіду минулого, віднайдення імен, які сприяли становленню сучасної видавничої справи та розвитку української журналістики.

Мета і завдання дослідження полягає у визначенні ролі преси Галичини кінця XIX — поч. XX ст. в процесі становлення національного шкільного книговидання та з'ясуванні її участі в реалізації засад шкільництва у виданні навчальної літератури для початкових і середніх шкіл. З огляду на це дисертант ставить перед собою наступні завдання:

- проаналізувати публікації масових періодичних видань Галичини кінця XIX — поч. XX ст., що торкалися проблем шкільництва, з'ясувати їх роль у процесі становлення національного шкільництва та виникненні педагогічних товариств;

- з'ясувати роль масової періодики у виникненні та розвитку фахової періодики з педагогіки;

- комплексно проаналізувати педагогічні часописи Галичини кінця XIX — поч. XX ст. та визначити їх роль у становленні системи шкільного книговидання;

- проаналізувати навчальні видання для початкової і середньої школи, укладені з врахуванням концептуальних вимог, висвітлених на шпальтах фахової періодики.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше в українській науці весь масив галицької преси кінця XIX — поч. XX ст. розглядається з огляду на висвітлення нею проблем шкільництва та шкільного книговидання, які правдиво відображають загальний суспільний клімат. Аналіз даної проблематики дозволяє від-

крити новий ракурс на картину процесу українського національного відродження, простежити роль преси в суспільній свідомості, культурному та політичному житті Галичини, показати її вагомість у становленні національного шкільництва, а зокрема, шкільного книговидання. Проаналізувавши масові періодичні видання, з'ясувалося, що завдяки їх публікаціям прогресивна галицька громадськість, іноді навіть не будучи педагогами за освітою, включалася в педагогічний рух з метою вироблення принципів та засад національної школи та шкільного книговидання. Масова галицька преса зініціювала створення педагогічних товариств, що об'єднували в своєму складі національно налаштованих педагогів та видавців, які розробили концепцію національної школи та шкільного книговидання, яку впровадили в практику через фахові періодичні видання з педагогіки. Детально вивчена проблематика шкільництва та шкільного книговидання Галичини кінця XIX — поч. XX ст. у фахових часописах з педагогіки. Розглянуто читацькі запити у галузі освіти та шкільного книговидання, висвітлені фаховою періодикою, проаналізована дія системи зворотного зв'язку — реакції фахівців на зміни. Обґрунтовано беззаперечну роль педагогічних часописів у становленні шкільного книговидання. Охарактеризовані шляхи реалізації концептуальних засад початкової та середньої освіти, висвітлені педагогічними часописами у шкільному книговиданні Галичини кінця XIX — поч. XX ст. Розглянуто підручники для початкових та середніх шкіл, укладені національно налаштованими діячами в галузі педагогіки на основі сформульованих прею концептуальних засад шкільного книговидання.

Теоретичне і практичне значення одержаних результатів. Висновки, зроблені на основі аналізу галицьких періодичних видань, довели, що це надзвичайно вдячний для дослідження матеріал. Матеріали публікацій дозволяють розширити теоретичні знання про становлення української освіти, української преси та національного книгови-

давничої справи, зокрема навчальних видань для початкової та середньої освіти. Сьогодні, коли книговидавнича справа ставить своїм завданням забезпечити освіту підручником нового типу, результати нашого дослідження мають певну вагу та практичну цінність. Це зумовлює можливість і доцільність подальшого розроблення даної проблематики. Окрім того, висновки, зроблені в дисертації, поглиблюють знання вітчизняної видавничої практики. Матеріали дисертації поглиблюють комплексне та цілісне вивчення історії, історії журналістики, теорії та практики книговидавничої справи, та історії педагогіки, оскільки наше дослідження перебуває на стику цих наук. Джерельна база, опрацьована з метою втілення її в дисертаційне дослідження, доповнює науковий, довідковий та навчальний матеріал. Висновки дисертаційного дослідження можуть бути корисними для істориків, педагогів, журналістів та видавців, а також усіх, хто на науковому рівні вивчає історичне минуле нації.

Особистий внесок здобувача. Дисертація ґрунтується на власних наукових розробках дисертанта. Конкретний особистий внесок полягає у визначенні ролі масових та фахових з педагогіки періодичних видань Галичини кінця XIX — поч. XX ст. в процесі формування концептуальних засад українського шкільництва, а зокрема, шкільного книговидання для початкових та середніх шкіл, а також їх практичної реалізації. Проаналізовано підручники для початкових та середніх шкіл, укладені на основі сформульованих пресою концептуальних засад національного шкільного книговидання.

Апробація результатів дослідження та публікації. Результати дисертаційного дослідження використовуються в навчальному процесі, зокрема, в курсах “Редагування творів навчальної літератури” та “Сучасна книговидавнича справа. Національний та світовий досвід”, при постановці дипломних та курсових робіт. Основні положення дисертації викладені у дев’яти публікаціях, серед яких матеріали між-

народних та всеукраїнських науково-практичних конференцій а також збірник статей “Книга і преса в контексті культурно-історичного розвитку українського суспільства”.

Також можуть бути використані при розробленні нових курсів. Окремі положення закладені в освітньо-професійну програму підготовки бакалаврів і спеціалістів спеціальності *“Видавнича справа і редагування”*. Апробація результатів проведеного дослідження на наукових конференціях різного рівня, таких як: *“Мова і культура”*, *“Книга в соціокультурному просторі України”*, *“Теоретичні та організаційні проблеми формування репертуару української книги та періодики”*, *“Українська періодика. Історія і сучасність”*, *“Грушевський і Західна Україна”* та ін. а також на спільних засіданнях кафедр видавничої справи та редагування, книгознавства та організації книжкової справи та українознавства засвідчили актуальність поставлених в дисертації проблем та нагальну необхідність їх практичного розв’язання. Не претендуючи на вичерпну повноту і всеохопність висвітлення заявленої теми, дане дисертаційне дослідження є певним кроком до всебічного аналізу і об’єктивної оцінки складного феномена національної школи в умовах національної несвободи а також ролі національної преси у становленні національної школи і шкільного книговидання.

Структура дисертації. Дисертація складається з вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи і пункти, висновків, бібліографічних посилань та списку літератури. Обсяг дисертації 176 сторінок. Бібліографічні посилання включають 113 позицій, список літератури— 135.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обгрунтовано вибір теми, її актуальність, охарактеризовано об'єкт та предмет дослідження, визначено мету та історичні рамки, показано наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів.

Перший розділ — **"Ініціативи української галицької преси кінця XIX — поч. XX ст. щодо проблем національного шкільництва"** складається з двох підрозділів. Тут проаналізована проблема розвитку українського національного шкільництва у висвітленні постановки її галицькою масовою періодичною пресою. Становлення національної школи перебувало у центрі уваги прогресивної інтелігенції краю. Вирішити цю проблему можна було тільки завдяки спільним зусиллям політиків, істориків, видавців, педагогів, літераторів та ін. Тому масова галицька преса стала мобілізатором усіх прогресивно налаштованих галичан на створення в краї національної школи та забезпечення її українською за змістом і духом навчальною літературою. На шпальтах масових періодичних видань було дуже багато публікацій, які характеризували реальний стан речей, що стосувалися галицького шкільництва, давали йому оцінку та обгрунтовували напрями, за якими слід формувати систему національного шкільництва. Здійснений в роботі аналіз дав можливість з'ясувати, що однією з найважливіших засад, необхідних для створення національної школи, стало її інформаційне забезпечення. Автори публікацій стверджували, що для створення відповідного підручника треба впорядкувати навчальний план, переглянути теорію виховання, тобто підготувати дитину до засвоєння матеріалу, вміщеного у навчальному виданні нового зразка. З цієї метою на шпальтах масових видань містилися публікації прогресивних діячів краю, де були накреслені шляхи створення в Галичині кінця XIX — поч. XX ст. системи початкового (народного) та середнього шкільництва. Масова преса піднімала проблему створення

національного шкільництва і закликала національно свідомих педагогів та видавців об'єднатися з метою розв'язання зазначених проблем. Про це йшлося у першому підрозділі дисертаційного дослідження — **"Формування системи національної школи в Галичині"**. Тобто, однією з ініціатив преси щодо шкільництва було розпочати процес створення національних шкіл. Масова преса закликала об'єднуватися для співпраці на полі шкільництва. Другий підрозділ — **"Виникнення та діяльність педагогічних товариств"** висвітлює роботу трьох педагогічних товариств Галичини кінця XIX — поч. XX ст., діяльність яких була "спровокована" публікаціями масових періодичних видань (*"Руське (Українське) педагогічне товариство"*, *"Учительська громада"* та *"Взаємна поміч учителів і учительок галицьких і буковинських"*). Зазначені товариства на офіційному рівні заявили про свої наміри опікуватися всіма типами галицьких шкіл та забезпечити їх необхідним комплектом навчальних видань.

У 1881 р. у Львові було створено *"Руське педагогічне товариство"*, яке з 1910 р. у зв'язку з зміною статуту стало називатися *"Українське педагогічне товариство"*. Своєю метою товариство вважало вирішення проблем українського шкільництва та рідної мови в умовах українсько-польської двомовності. Саме воно розпочало процес створення національної школи та національного шкільного книговидання.

Одним з найважливіших напрямів діяльності товариства був видавничий. Редакційною підготовкою та виданням навчальної та художньої літератури для дітей займалася видавнича комісія товариства. Вона вирішувала поточні редакційні справи, збирала матеріали до нових видань, рецензувала надіслані до редакції авторські оригінали, видавала періодичний орган товариства *"Учитель"* та дитячий часопис *"Дзвінок"*. У товаристві формувалася концепція національної школи та національного книговидання, що завдяки об'єднаним зусиллям української інтелігенції, яка працювала у багатьох сферах

громадського життя, були реалізовані у видавничій та освітній галузях.

Протягом 1908-1918 рр. в Галичині функціонувало педагогічне товариство "Учительська громада", появу якого зініціювало "Руське педагогічне товариство" при сприянні масових періодичних видань. "Учительська громада" опікувалася справами середнього шкільництва, яке тривалий час перебувало під владою Краєвої шкільної ради. Одним з основних напрямів діяльності товариства був видавничий. Видання навчальної літератури для гімназій було зосереджене в Коломийській філії товариства. Окрім навчальної літератури вона видавала "Вибрані твори українських письменників" та періодичний орган товариства — науково-педагогічний часопис "Наша школа". Товариство розробило концепцію шкільного книговидання для середнього шкільництва. Діяльність "Учительської громади" займає вагомe місце в розвитку науково-педагогічної думки Галичини та становленні системи українського книговидання.

На початку ХХ ст. в українського учительства Галичини наростала потреба своєї національно-професійної організації, якою з 1904р. стало педагогічне товариство "Взаємна поміч учителів і учительок галицьких і буковинських". Своїм професійним органом протягом тривалого часу товариство вважало часопис "Промінь", видання якого з часом було передано вчительському товариству "Видавнича спілка українського вчительства". "Взаємна поміч" почала видавати свій періодичний орган "Учительське слово". Товариство, ставлячи справу видання шкільних підручників поряд з професійними та економічними, зазначало, що надзвичайно важливим компонентом національної школи є інформаційне забезпечення, роль якого виконувала навчальна література та періодичні видання. З огляду на це члени товариства розробляли теоретичні засади шкільного книговидання, які були висвітлені на шпальтах "Учительського слова" та інших періодичних видань з педагогіки.

Другий розділ — **"Висвітлення концептуальних засад шкільного книговидання в галицькій періодиці кінця XIX — поч. XX ст."** складається з двох підрозділів, поділених на пункти. У першому підрозділі — **"Проблематика шкільного книговидання у масових часописах"** розглядаються такі періодичні видання, як *"Батьківщина"*, *"Мир"*, *"Галицька Русь"*, *"Слово"*, *"Новий Пролом"*, *"Діло"* та ін., які поряд з проблемами політики, економіки, культури вагоме місце відводили питанням шкільництва та шкільного книговидання. Досліджено тематику публікацій з зазначеної проблеми, вивчено на основі газет потреби тогочасного суспільства в розвитку шкільного книговидання, громадську думку щодо створення національної школи, обгрунтовано потребу в об'єднанні інтелектуальних сил суспільства довкола шкільних проблем. На основі публікацій вищезгаданих часописів досліджено, чого вимагало суспільство від школи. Простежено функціонування української мови в системі галицької школи кінця XIX — поч. XX ст. та потребу в написанні підручника українською мовою, в поширенні української мови в навчальному процесі, у впровадженні в нього національного елемента, що сприяло би формуванню національно свідомої особистості. Ідея національної школи та основні напрями її вирішення були висвітлені і обгрунтовані на шпальтах масових часописів. Проте розроблення конкретних рішень вимагало залучення кваліфікованих фахівців.

У другому підрозділі — **"Проблематика шкільництва у фахових часописах з педагогіки"** вивчено читацькі запити у галузі шкільного книговидання на основі публікацій таких періодичних видань, як *"Учитель"*, *"Наша школа"*, *"Учительське слово"*, *"Прапор"*, *"Промінь"*, *"Луна"* та *"Наше слово"*. В ході аналізу з'ясовано, що ці фахові (з педагогіки) видання висували такі проблеми, як відсутність управлінського органу шкільництва, незадовільне кадрове забезпечення шкіл, яке виявилось в слабо підготовлених фахово вчителів, більшість яких були поляками за національністю, не продумані, створені

за німецьким зразком навчальні програми, домінування польської мови як мови викладання, відсутність українських підручників та нерозроблена теорія національного виховання. Читацька аудиторія, яку згуртували навколо себе педагогічні часописи, вимагала від авторського колективу розв'язання вище перелічених проблем та висвітлення їх на шпальтах фахової періодики. Редакції часописів публікували найрізноманітніші анкети, на які завжди відгукувались читачі, що допомагало педагогам швидко відреагувати на потреби читачів і дати їм обґрунтовані відповіді. Це було своєрідним ланцюгом між тим, що потребувало суспільство, та педагогічною думкою діячів науки, культури та освіти і сприяло створенню концепції національної школи та системи національного шкільного книговидання. В основу цієї концепції, з позицій фахової періодичної преси, повинен кластися національний елемент. Це повинно бути відображено в формі, змісті, структурі, доборі фактичного матеріалу для навчальних програм і підручників. Завдяки теоретичним розробкам фахових часописів концепція національної школи та національного книговидання була реалізована на практиці.

Третій розділ — **"Реалізація концептуальних засад початкової та середньої освіти у шкільному книговиданні Галичини"** ділиться на два підрозділи, кожен з яких поділений на пункти. Перший підрозділ — **"Підручник нового зразка для народних (початкових) шкіл"** аналізує шляхи і способи реалізації концептуальних засад освіти у виданні українських підручників нового зразка. Проаналізовано букварі для початкової школи, зокрема, *букварі О.Солтиса*. Охарактеризовано їх зміст, форму, способи подання інформації особливості мови, фактичний та ілюстративний матеріал. Теоретичні положення проілюстровані прикладами з аналізованих видань. Також досліджені читанки для початкової школи, зокрема, *читанки О.Барвінського*. Вивчено їх зміст, рубрикацію, мовно-стилістичні особливості, розглянуто композицію, фактичний матеріал, ілюстративний матеріал та довідковий апарат. Наведено приклади, які демонструють редактор-

ську майстерність автора, його доскональне знання концептуальних засад національного книговидання та вміння втілити їх практично.

Другий підрозділ — **"Видання підручника нового зразка для середніх шкіл"** показує специфіку редакційної підготовки підручників для гімназій. Проаналізовані *читанки А.Крушельницького*, які були своєю хрестоматією у навчальному процесі. Вивчено фактичний матеріал зазначених видань, його композиційну організацію, особливості рубрикації, взаємозв'язок рубрик загалом і в межах розділу, логічні та мовно-стилістичні особливості тексту, обґрунтована доцільність конкретного змісту у даному виданні. Окрім читанок проаналізовано підручники з географії та математики, досліджено їх зміст, способи подання матеріалу відповідно до цільового і читацького призначення. З'ясовано, що видавничий досвід минулого може бути успішно втілений у сучасній видавничій практиці. Оскільки він чітко узгоджується з сучасними проблемами.

У **висновках** узагальнено і представлено результати дослідження, показане його практичне значення:

аналіз публікацій масових періодичних видань Галичини кінця XIX — поч. XX ст. підтвердив попередню заявлену думку про вагомую роль національної школи і національного книговидання, національного за змістом і формою у процесах національного відродження;

через відсутність фахівців, педагогів та методистів саме українська преса Галичини кінця XIX — поч. XX ст. виступила організатором прогресивних кіл суспільства на вирішення проблем шкільництва;

педагогічні товариства, створені за ініціативою масової преси Галичини, піднесли розв'язання проблем шкільництва на фаховий рівень і, в свою чергу, сприяли створенню фахової педагогічної думки, яка стала вирішальною ланкою в інформаційному забезпеченні національної школи;

фахова педагогічна періодика тримала в полі зору весь процес розбудови та функціонування української національної школи -- від підняття актуальних проблем, обговорення шляхів їх розв'язання і

контролю за втіленням передових ідей у педагогічну практику до організації шкільного книговидання і оцінки його ефективності. Такий комплексний, інтегральний підхід фахової періодики початкового періоду її функціонування до проблем шкільництва згодом не відтворювався у виданнях-"спадкоємцях". Дослідження, однак, показало результативність саме такого підходу, а відтак — необхідність відтворення його у практиці сучасних навчальних видань.

Основні положення дисертації викладено в дев'яти публікаціях автора:

1. Шеремет Л.М. Видавнича діяльність педагогічних товариств у Львові на початку ХХ ст. // Книга і преса в контексті культурно-історичного розвитку українського суспільства: Зб. наук. праць кафедри видавничої справи та редагування УАД. — Львів, 1995. — С. 64-68.

2. Шеремет Л.М. Видавнича діяльність Українського педагогічного товариства як реакція на запити читачів // Книга в соціокультурному просторі (досвід книговидання ХІХ-ХХ ст. і сучасні проблеми): Доп. і повідомл. міжнар. наук. конф. (3-5 травня 1995 р.). — Львів, 1995. — С. 133-134.

3. Шеремет Л.М. Проблеми освіти та шкільного книговидання на сторінках "Учителя" // Теоретичні та організаційні проблеми формування репертуару української книги та періодики: Доп. і повідомл. міжнар. наук. конф. 25-26 серпня 1995. — С. 279-283.

4. Шеремет Л.М. Галицькі педагогічні часописи про видання шкільних підручників (початок ХХ ст.) // Українська періодика: Історія і сучасність: Доп. та повідомл. третьої всеукр. наук.-теор. конф. 22-23 грудня 1995 р. — Львів, 1995. — С. 57-60.

5. Шеремет Л.М. Українська мова як об'єкт дослідження на сторінках журналу "Україна" // Українська періодика: Історія і сучас-

ність: Доп. та повідомл. другої всеукр. наук.-теор. конф. 21-22 грудня 1994. — Львів; Житомир.- 1994.- С. 85-87.

6. Шеремет Л.М. Ю.Романчук про шкільного книговидання Галичини кінця ХІХ — поч. ХХ ст. // Українська періодика: Історія і сучасність: Доп. Та повідомл. 4-ї всеукр. наук.-теор. конф. 19-20 грудня 1997 р. — Львів, 1997.- С. 283-286.

7. Шеремет Л.М., Шайнога О.Я. Засоби популяризації в творах Грушевського // Михайло Грушевський і Західна Україна: Доп. і повідомл. наук. Конф. 26-28 жовтня 1994 р.— Львів, 1994.— С.199-200.

8. Шеремет Л.М., Бохенюк С.М. Жанрове розмаїття публікацій в гумористичному журналі "Комар" // Поліграфія і видавнича справа: Наук.-тех. зб. — Львів, 1996. — С. 190-193.

9. Шеремет Л.М. Нові тенденції у виданні дитячої періодики Галичини ХІХ — поч. ХХ ст. // Звітна наук.-тех. конф. проф.-викл. складу наук. працівників і аспірантів (28-31 січня 1997 р.): Тези доп. Вип. 3 — Львів, 1997.- С. 212.

Шеремет Л.М. Українська преса Галичини і становлення шкільного книговидання (кінець ХІХ — поч. ХХ ст.)

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.01.08 — журналістика.

У дисертаційному дослідженні проаналізовано процес становлення шкільного книговидання, висвітлений на шпальтах масових та фахових (з педагогіки) періодичних видань. Вивчені ініціативи масової преси у формуванні концептуальних засад шкільництва. Комплексно проаналізовані педагогічні періодичні видання, які тримали в полі зору весь процес розбудови та функціонування українського національного шкільництва — від підняття актуальних проблем, обговорення шляхів їх розв'язання і контролю за втіленням передових ідей у педагогічну практику до організації шкільного книговидання і оцінки його ефективності. Проаналізовано підручники для початкових та се-

редніх шкіл, укладені на основі сформульованих пресою концептуальних засад національного шкільного книговидання.

Ключові слова: масові періодичні видання, фахові періодичні видання з педагогіки, шкільництво, читацькі запити, мовні проблеми, формування громадської думки.

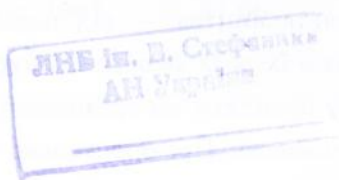
Шермет Л.Н. Украинская пресса Галиции и становление школьного книгоиздания (конец XIX — нач. XX в.)

Диссертация на соискание научной степени кандидата филологических наук по специальности 10.01.08. — журналистика.

В диссертационном исследовании проанализирован процесс становления школьного книгоиздания, освещенный на страницах массовых и специальных (по педагогике) периодических изданий.

Изучены инициативы массовой прессы в формировании концептуальных основ школьного дела. Комплексно проанализированы педагогические периодические издания, которые держали в поле зрения весь процесс строительства и функционирования украинского национального школьного дела — от постановки актуальных проблем, обсуждения путей их решения и контроля за воплощением передовых идей в педагогическую практику до организации школьного книгоиздания и оценки его эффективности. Проанализированы учебники для начальных и средних школ, созданные на основе сформулированных прессой концептуальных основ национального школьного книгоиздания.

Ключевые слова: массовые периодические издания, специальные периодические издания по педагогике, школьное дело, читательский спрос, языковые проблемы, формирование общественного мнения.

Sheremet L.

THE UKRAINIAN PRESS OF GALYCHYNA AND THE FORMATION OF SCHOOL BOOKPRINTING (the end of the XIX th - the beginning of the XX th century).

The thesis is submitted for a Master's Degree of the philological sciences, speciality 10.01.08 - Journalism.

The process of formation of school bookprinting presented in the mass and specialised (pedagogical) periodicals is analysed in the research work.

The initiatives of the mass press in the formation of the conceptual principles of schooling are studied.

Complex analysis of the pedagogical periodicals has been made. The process of the development and functioning of the Ukrainian national schooling has been discussed on the pages of the above mentioned periodicals. There the analysis of the topical questions and the ways of solving these problems have been made as well as the control of the implementing of the progressive ideas into the pedagogical practice; the organisation of school bookprinting and the evaluation of its importance have been presented.

Textbooks for primary and secondary schools comprised on the basis of conceptual periodical principles of national school bookprinting have been analysed.

Key-words :

Mass periodicals, specialised pedagogical periodicals, schooling, linguistic problems, reader's demands, the formation of public opinion.

Зам. №547, Підписано до друку 22.12.97.

Формат 60x84/16. Умов. друк. арк. 1,0. Тираж 100 прим.

Видавництво Львівського ЦНТЕІ

м. Львів, вул. 700-річчя Львова, 57

299419

✓
AB 70.430